

1
בנימין גמז / אולג ריב

חולות הזהב

היתה שעת צהרים ועל הספה שבחדר שכב ילד. זיזי הצמר הדוקרניים אשר לכיסוי היו מדגדגים כנבו ונופו היה מטלטל בצער ועיניו משוטטות אל התקרה ואל הקירות החשופים מדי ואל הארון ירוק-הזכוכית, אשר דלת מדלתותיו תלויה על ציר אחד וכלי הרסינה לבנים משתעממים בתוך בטנו. בעיניו התחרו זה בזה שממון וחלום; וברפרף מכטו על ספר הלימוד והמחברת שעל השולחן, בא המרי ומחה את שניהם: מה שוממים הדברים שבספר.

מן החלון הגדול אפשר לראות את הים כמורד הרחוב. מן הגג רואים אפילו את נמל יפו ואניותיו. הים רועש כל היום, ובלילה, כשאתה מקיץ, אתה שומע את קולו. מדוע אין מספרים עליו מאומה בבית הספר? מדוע אין המורה מגלה לאן פונות האניות מן הנמל, ומי הם רבי-החובלים, ומדוע עורכים משחק צפירות ודגלים?

הוא העווה פניו, ובהתעגל פיו לפיהוק ממושך ועצוב, עלה, לפתע, זכר חולות הזהב בליבו. במעלה הדרך, כחצותך את רחוב אלנבי הגדול, אתה חומק ועובר אל פסי הרכבת ומשם שמאלה, לאורך השקמים הכודדות, משתרעים החולות. ואהריהם — גבעות-הפלא וערוצי-הנחל הקטנים ואדמת-החומר האדומה של שרונה החרושה. סמוך לכל אלה נמצא הבית האדום והגדול, בית מסתורין שרעש מכונות עולה מתוכו. הלאה מזה עומד ביתם של האחים התאומים. כל אלה עלו בזכרון הילד הכלוא בחדר הגדול וליבו יצא אליהם ודפק בחזקה.

בדומיה שלשל את גופו מן הספה הדוקרנית והציץ לעבר המטבח. אמא היתה עושה שם כמלאכתה ומזמרת לעצמה. דלת המרפסת החיצונית היתה פתוחה. הוא שם את רגליו בסנדלי עור וחמק לרוחב המרפסת ומיד מצא את עצמו על המדרגות הצוננות המובילות למטה אל הרחוב ואל הדרור. ברכיו רעדו וזנה התגנבה סמוך לכתפיו, בהתבדר שרוולי-חולצת הטריקו.

כל עוד כתי השכונה בעקבותיו לא חש בטחון ושלווה. אך בהיותו מרוחק מהם האט צעדיו וכנסותו אל מעט הצל השרוי בשולי הבתים החל לבו מתרונן בקרבו. הוא הרים מקל דקיק מן המדרכה והיה פורט בו על מוטות הגדר. עיניו גדלו ועמקו. הנה יעבור על פני סוכות הגזוז ויסתכל בצלוחיות המלאות מיצים צבעוניים; ישמע קול פעפוע של מי סודה שוצפים לתוך כוס ויחזה מקרוב בשישה אנשים המצטופפים בתוך המכונית האפורה, המסיעה בני אדם לאורך הרחוב הגדול. שוטר עומד כפרשת הרחובות והילד דוחק עצמו לפאת הדרך, שלא יבחינו בו ולא יחזירוהו הביתה.

מכאן והלאה חוצות שדרות בהירות ודלילות את הרחוב ומימין מתנוסס ועומד הבנין הקודר של הגימנסיה ובקצה השדרה מזדקר מגדל המים הכפול.

חום הצהריים גובר והולך. הילד תר אחר צל של ממש, הוא רוצה לפוש מעט. העוברים והשבים כולם גדולים ואין ילדים נראים כרחוב. הוא רואה עצמו תמהוני, וכל שאר הילדים נראים לו שרויים בכתיהם בחסות הכרית האיתנה שבין הורים לילדיהם, מקשיבים לקול אבא ואמא ושעוריהם מתוקנים ואין הם צפויים להצלפותיו של המורה ולא לטרוניותיה של אמא.

אילו יצא ילד אחד ויחיד מתוך בית מן הבתים! ילד אחד ויחיד, שיהא, כמוהו, רדוף-עוועים, נע ונד בשמש הצהריים!

אבל הרחוב מתרוקן גם מן המכוננים. אור הצהריים יוקד עתה ומסנוור על כל סביבותיו. נפשו מתענגמת עליו והוא שואל את עצמו אם לא שמת עשה בצאתו מן הבית. האם לא טוב יותר לרכוץ על הספה הסומרת ולהביט אל קרביו של הארון הירוק.

אך מיד עולה זכר ביתם של התאומים בליבו, ושולי החולות והבית האדום, כולם ניצבים לפניו והם אפופים מרחקים וכמיהה מסתורית. מלים חרישיות, רחוקות, עולות מתוך לבו והוא מדמה לראות בנוף החולות גם את אמו, את אמו לא כמו שהיא עכשו, אלא כמו שהיתה לפני שהחלה מקפידה בענין השעורים ובית-הספר, ולפני שהיתה גוערת בו ומצליפה לפעמים, ופניה רצינית וטרודות. הוא זנה את הצל הקריר והוסיף ללכת אל העבר הרחוק. פסי הרכבת הנה הנם ועתה הוא פונה שמאלה, והשקמים, על נופן הגדול, לפניו. מכאן ועד לבית האדום פסיעות של מה-בכך. יש לבוסם מעט והחול הלוחט יסתנן לתוך הסנדלים וידגדג את אצבעות הרגלים; ומתחת לכל שקמה יכול אתה להפיג את החום במקצת ולחפון לך כמה פירות מתוקים. כאן רועות עזים שתיים ויתכן שהן של הורי התאומים. ראה כיצד הן סומכות רגליהן הקדמיות בגזע השקמה. העזים אינן מכחינות בו.

לו יש שכל בקדקדן, כי עתה קפצו ובאו אל בית התאומים וגלו את אונם, כי הוא בא לבקרם ומשתוקק לחברתם. אך העוים ממשיכות ללחוך בירוק המועט שבחולות.

בית התאומים הגהו לפניך. והבית האדום אף הוא כאן, צר וגבוה וחלונותיו כולם דומים זה לזה וערוכים בסדר למופת. מדוע אין אדם נראה למלוא רוחב החולות? והתאומים — היכן הם? הצרם ריקה ודיר העוים שלהם פרוץ. על מפרסת ביתם יושבים אנשים, אך טרחוק אין לראות מי הם. לבו לא יתננו לבוא לחצרם. מסתבר שיסיימו ארוחתם בקרוב ויצאו לראות בשלום עזיהם; והוא יקדם את פניהם כאן, ליד השקמים.

ומה יאמר להם בכואם? הן לא נאה להודות שבא משום שיצאה נפשו לראותם; משום שחפץ הוא בהם, בשיח ושיג עמהם. הן לא יספר שהלך כל אותה כברת-דרך ארוכה רק כדי שיוכל להיות במהיצתם.

יאמר, למשל, כי זקוק הוא מאד לכדורי רובים ובא למצוא לו מהם בתוך החולות. הן ידוע לכל שכאן חנו צבאות התורכים ויש כאן כדורים בשפע. דבר זה יגיד להם ואיש לא יהשוד בו ולא יעלה על דעת שום אדם, כי הילד מילט את עצמו מן החדר הגדול ומן הארון הירוק ומאמא ומהכנת שיעורים ומארוחת צהרים, כדי שיוכל לראות את התאומים, את הידידים-על-אדמות שבתם שתול בארץ הפלאות אשר לחולות הזהב, בתחום הנבעות והנחלים ואדמת-החומר החרושה והבית המסתורי, האדום.

כך יגיד להם: זקוק אני לכדורי רובה. והם יאחזו בידו, כל אחד מהם יאחו באחת מידי, ויראו לו את מקום הסתר המבורך, שבו הם חופנים כדורי-רובה בשפע. הם יצרפוהו אליהם ויעשוהו איש-סודם. וכל היום כולו, עד נטות הערב, וגם לאחר מכן, יהיו חופרים בחול וצוברים כדורי-רובה לרוב. אך לא איכפת גם אם לא ימצאו אפילו כדור אחד! ובלבד שיהיו התאומים סמוכים אליו ויהיו מפטירים דיבורים לעברו, והוא יהיה מדבר אליהם, עונה ושואל, מגלה סודותיו וקולט צפונותיהם. הוא סומך גופו אל השקמה ונח בצילה, מכין עצמו לשעה ארוכה של צפייה, כי אין כל סימן של חיים בוקע מן החצר שלהם.

נראה שנתנמנם. כי הגה הוא מתעורר לקולו של אדם המשורר לעצמו וצועד ובא מאחוריו. ערבי הוא זה. מקלו על כתפו ושולי השמלה מרשרשים ומופשלים על ידיו. הערבי קרב אל אחת העוים וגרד בנכה בחיבה.

— שלך? — שואל הערבי.

— לא, — עונה הילד וצוחק.

רגש של תודה פועם בליבו לערבי, המדבר אליו ונוהג בו מנהג גדולים ומייחס לו בעלות על מקנה.

— של מי? — שואל הערבי.

אך בטרם יענה, נשמע קול רוגז מעבר לבית התאומים ואדם מגודל זקן יצא מצל המרפסת ובא ועמד אצל הגדר. הערבי הניח לעזו והמשיך דרכו בצעדים נהפזים. בעל הזקן עוד הוסיף להסתכל בילד, כמי שאיננו יודע אם יניח לו וילך או יגרשנו. לבסוף עקר רגליו וחזר לבית.

הרהור נחפו נצנין בלב הילד: הוא יהא נטפל לאחת העזים ובעוררו על ידי כך את רוגז האיש, יראוהו התאומים ויבואו לקראתו. אך לבו לא נתנו לעשות זאת מיד, ולפני קומו על רגליו התנמנם שנית, כנראה, כי בפקחו את עיניו היה צל השקמה ארוך מאד וגלי החול הטילו צללים אף הם, זה על גבי זה, רכים ושוקטים.

כשקם לאחוז בצוארי העז, חש כי רעב הוא ובדידותו החלה מציקה לו שבעתיים. העז השתמטה מידו ובהיות ליבו נרגז ורוחו מעכירה והולכת, הרים אבן ויטלנה בראש הכהמה. זו קפצה על רגליה וברחה מאצל העץ.

מיד עלה קול הרפות גם מן המרפסת, אך איש לא קם להתכונן בו מקרוב. רק נוזף נזפו בו ובמלים רעות ודוקרניות, אשר לשמען היה לב אמא מתכווץ מאד, קללוהו והאיצו בו לקום ולהסתלק. הוא לא מש ממקומו ומצפה היה שעקשנותו תאלץ את התאומים לצאת ולראות במתהווה. אך שום תנועה לא קמה בבית.

על דעת איש לא עלה לקום ולתהות על קנקנו.

עכשו ידע כי יצא דינו לכדידות גמורה. שוב לא האמין, כי יקרה הנס והוא יבלה בחברת רעיו. וגם אילו באו — אמר בנפשו — הלא עתה לא נשאר לנו כבר זמן רב, כי יש לחזור הביתה לעת לילה. היום נטה לערוב. הצללים נתארכו וצל הבית האדום נגע בגדר הצרם של התאומים. שמש אדמדמת החלה מציצה מבעד לעפאי העץ והוא כבר אמר לקום ולחזור. תקווה קלושה עוד נתעוררה בלבו: אולי יבואו התאומים להחזיר את עזיהם לדיר.

הוא נתנמנם בשלישית ונעור עתה מקול אדם הפונה אליו. על גבו עמדה אשה — אם התאומים היתה ודמתה להם כל כך — וכידה פרוסת לחם ועגבניה ונתה גבינה לבנה ונוקשה. היא אמרה: מהיכן אתה בא, ילד?

— לא איכפת לך, — פרץ קשות, אך מיד הצטער וריכך עצמו והוסיף: — אני טחכה פה למישהו... תיכף אלך כבר...

היא שמה בידו את פרוסת הלחם והעגבניה והגבינה, והוא נטלם ואף כי הציק לו הרעב מאד, לא החל לועם אלא לאחר שנתרחקה והלכה לעבר הבית.

הלחם היה יבש אך העגבניה היתה עסיסית והגבינה מלוחה וטובה וריח כבשים עולה ממנה. הוא לעם במתינות ובליל הרהורים הלחל בו, אשר את פשרם לא ידע.

הוא הגה כי כל כך צר שלא באו התאומים; והגה שהמאכלים הללו, אשר אימם שמה בידו, טובים ומשמחים יותר מכל שפע המאכלים אשר אמו אונסת אותו לבלוע על כרחו, בבית.

אילו היו מזמינים אותי לגור אתם, — הגה נוגות, — כי אז הייתי עובר מיד לביתם.

בדמיונו ראה כיצד יקומו יחדיו בבוקר לבית-הספר וכיצד יהיו חוזרים יחדיו, מכוססים בחול, אל החצר ואל דיר העזים ואל המרפסת האפלה. לא עוד יתעורר בבוקר לקול גערות אמא, המאיצה בו לקום לתוך דירה גדולה, ללא ילדים וללא רע, להסב אל ארוחה שופעת דברים רכים ושמונניים וריריים. לא עוד ישרך דרכו מבית-הספר, בלי חמדה בלב, אל החדר הגדול אשר בתוך ארונו הירוק מלבינה חרסינה משועממת.

הוא לעם את הפת המתובלת בגבינה, עיניו היו יבשות, ללא דמע, אך בליבו ידע שהוא בוכה.

אופק

פעם, ביום חורף, ראה את ענני השמים נוסעים, נוש אחד, אל עבר האדמה ומטיחים את הזה עברתם בהרים הרחוקים. והאדמה רעדה מעדנה והירוק שבגבעות התלחט עד שחור וכעוד אלפי אלפים פיות צמאים נפתחים שם לקלוט את המטר הרודה במרחק, נפתחו שערי הענן כחצי השמים שמנגד ופיסת כחול בוערת מיפעה נשקפה אל עבר המערכה הנטושה כרחוק, והילד חיך אל לבו ואמר: אבא ואמא.

דמעות גיל עלו בעיניו והוא רץ אל עבר הבית, נבעת מחדווה. אך עתה היו הימים ימי קיץ.

השדה היה חם. צבים מתונים, צפודי עור ועיניהם קטנות ומבריקות, כעיני זקנים, היו עוברים בו, הלוך ושוב, ושריונם משמיע קולו על האדמה כקול מהרשה הפוכה הנסחבת אחרי הסוס. לטאות זריזות, דקות ומסולסלות, התרוצצו בין קני השבלים והאדמה כלעתן בנו אחר זו. ומעבר לשדה הודקפה שורת ברושים ומשם והלאה נמשכו עצי שיטה, התמשך והרחק אל עבר החולות האדמדמים והגבעות המוריקות וההרים הסגולים. ובין ההרים, פה ושם, נפער עמק זעיר והשמים נראו שם כשהם נושקים לאדמה ונפרדים מעליה ונוסעים, על כבודת ענניהם ותמרות אווירם המרצד. בכקרים, עת נפקחו עיניו אל החלון העוטה ירק, עוד נראו רסיסי טל נושרים מעל העשבים ומתנדפים על הזנוגית. כרגליים יחפות דשדש בדשאים שכחצר ולחלחל כפותיו בשארית הציננה

העולה ונעלמת עם השמש.

בדרך לבית הספר שברחוב הראשי היה משתחה בצדי גדרות עץ השיטה, נופח בפרחי הפוך ומלא ריאותיו מריחם הצהוב. זיקית מהורחרת, שהיתה תלויה בכדים ושוכחת להחליף צבעיה מרוב מחשבות שבלובה, החפיה תנועותיה ופערה פה ורוד ורוחש כששלה הילד ידו לאחוז בה. גלגל החמה, משהציץ בדרך החול, עלה ולהט באויר הבוקר.

מצמץ הילד בעיניו לעבר השמש והניה לה ללהט לו פעם לחי ימין ופעם אוזן שמאל והיה מחייך כנגדה ועומד. לרגע נשתכחה ממנו מגמת פניו ואמר לחזור בו ולילך לאותו מקום ששמנו החמה יוצאת ובו איוו שמים וארץ משכן להם, להרעיף נשיקותיהם ולהתחכך זה בזו, בוקר וערב, לטוף ועבור ללא קול. אך מיד זכר את בית הספר ואת ארבעים הילדים והילדות אשר נאספו בוקר בוקר בחדר הכיתה הגדול והביטו בו, בתמהוני, הקטן מכולם, כלגלוג גלוי. ומתוך צער וכאב הפנה ערפו לשמש ולאורה השוטף אותו וישם פעמיו אל הרחוב הראשי.

אך בטרם תדרוך רגלו על סף הבית העוין אותו, עוד נכזנו לו נפלאות בדרכו. שיה הוורדים שליד הספסל, בחצר הסמוכה, פקה הלילה שלש עינים אדומות ויכט בהן אל הרחוב, מאושר ומכויש. והילד נשתחה על ידו, נבוך אף הוא מן ההוד האדום, משפיל עיניו ומחמה קולו אל השיח, מתרפק עליו מרחוק ונושקו בלבו.

ועגלה עברה, עמוסת סלסלות ענבים, אשכלות נשפכים על גדותיה ודליות נפן רועדות על דפנותיה, כולה מזדעזעת והורקת בדרך האבנים, על השוקי הברזל שלאופניה.

הילד הסב ראשו ולחיוו להטו, אך בעבור העגלה הלאה הביט אחריה ארוכות ארוכות, עד העלמה בסיבוב הכביש, היא ושאוזה הכהיר ושמחת הכציר שהביאה עימה ואשכלות הענבים ששארן בעקבותיה, נחים בשחורם וירוקם לצדי הדרך.

מעתה לא נשאר לו אלא לעבור על פני שנים שלושה בתים אדומי גג ומתוך הצרותיהם יציצו עליו, סמרום הצמרות, עצי צפצפה מרשרשים בלבנם ועצי אקליפטוס עצלים ועייפים אשר יש וידגדגוהו בקצות עליהם החדים והריחניים. העיף מכט נפחד אל גובה קומת האילנות וחמק בינותם אל שער בית הספר ואל עבר מסדרון הכנין הארוך. רק אז הבחין, כככל יום, כי אחר לכוא ורחש השעורים כבר עולה מן החדרים.

הוא האט צעדיו וראה כדמיונו את ארבעים זוגות העינים ואת קול המורה המתקלם בו יום יום על היותו מאחר ועל היותו הקטן שבילדי הכיתה.

— לא צריכים היינו לקבל אותך לכיתה השלישית, — נוהג המורה לאמר לו יום יום בנימת דיבור שבה פונים אל הגדולים, ולהדגיש על ידי כך את רוח שנותיו.

— לא צריכים היינו לקבל אותך, אלא שחסנו על אמא שלך ושעינו לתחנוניה. מקומך בפיתה

הראשונה. אך ורק בראשונה. בהחלט בראשונה.

ובשקרב הילד באותו יום אל דלת כיתתו היו ברכיו רועדות וידו מפרכסת מאחזו בכף המנעול. דומיה גמורה היתה שרויה שם, ובהטותו אוזן דימה לחשוב כי אין איש. הוא אימץ את ליבו ופתח בזהירות את הדלת. ואמנם היה החדר ריק.

שני אנקורים שהיו מדדים בין הספסלים הריקים נכהלו מפניו וטסו לעבר החלון ונקישת מקוריהם בזוגיות הילכה עצב בלבו. אך יונת בר מיושבת בדעתה המשיכה ללקט פרורים סמוך לקתדרא והיתה נותנת בו, מפעם לפעם, מבט מהיר וחוזרת ומלקטת. המנוחה והשמחה חזרו ללב הילד מיד. כמה טובה היתה שלוות יונת הבר בתוך כתלי החדר הנושם איבה תמיד!

הילדים הלכו לטיול, — אמר קול מאחוריו, — לטיול של יום שלם.

שמש בית הספר היה זה. האיש היחיד בין כתלי בית זה שלא נזף בו מעולם ולא לגלג עליו ולא בא עליו בתואנות ובתוכחות.

הילד הכיט בו בבהלה ובהחוותי קידה משונה, שבצעמו לא הבין מה טיבה, נחפו ורץ אל החצר ושם ויצא אל הרחוב.

שמחה עצומה ירדה ללבו ובסקרו ימינה ושמאלה כחר לו את מעלה הרחוב להגוג בו את יום החופש שבא עליו משמיים.

בצעדים מהירים, כאדם היודע את מטרתו, או אולי מפחד פן יקראהו מישהו לחזור לבית הספר, חפו אל עבר גבעת המורכר המלבינה בקצה המושבה.

לרגליה נטויע פרדם אפל ובית באר משמייע שם פעימותיו יומם ולילה. ובפסנתח עומדים שנים שלושה שיחי שיוף ירוקים ופריים מתוק בחורף מאד. עתה לא הצייעו השיזפים לילד אלא את צילם בלבד — והוא, אשר לא ביקש יותר ממה שניתן לו, שמח עליו וישב בתוכו.

מכאן והלאה השתרעו שדות ורצועות עצי שיטה למלוא רוחב העין ועד למורדות ההרים הגיעו; ופלגי אכזב ביתרו את השדות בקווי עקלתון מהירים, ונתרחקו, בהתזותם דרך אל הגבעות המוריקות. הנה החלו בועות של אויר ועיגולים של אור וריצודים של שמים מרקדים במתינות כאויר... זקף ראשו ועיניו נוחות אחר פקעת אור אחת, דקיקה וזהרורית, השטה, עלה וירד, בשמי השמים. הכיט אחריה עד שנעקר ראשו לאחוריו והפקעת נעלמה מאחורי שיח השיזף. החזיר ראשו למצוא לו פקעת אחרת, והנה שבה זו שנחבאה וחזרה לשוטט כנגדו וככל שהוריד הילד ראשו כן שטה וירדה פקעת האור, עד שהגיעו עיניו למקום שהשמים והארץ מצויים שם יחדיו ונבלעה הפקעת בין שניהם.

אמר הילד בליבו להביא את כל בני האור הזעזעריים הללו ואת נתווי האויר וזיוי החמה, כולם גם יחד, על עבר המקום הרחוק ההוא וישמחו להם השמים והארץ על מתנה קטנה זו מאתו. ישמחו

וירחצו בשפע האורות ויחס לבם ותתלהט שם שמחה גדולה.

החל הילד חופן אור בעיניו ומשלחו כלפי המרחק; והיו האורות שוטפים ועוכרים על פני שדות שהצחיבו ומליכים עמם מן הזהב הבהיר; ועל פני גבעות מוריקות בשוליהן היו האורות נוטלים טהב-רוח כל שהוא לשאתו שי; ובערוצי הנחלים היבשים היו האורות מרקדים על חלוקי-החצין והיו דולקים בניצוצות לוכן קריר.

עמדה השמש בחצי הרקיע והחלה כל הארץ כולה מעלה שכבות שכבות של אור כלפי השמים והשמים היו משלחים אלומות של כחול כלפי הארץ, והילד יושב בין שניהם ומנצח על משחקם ולבו רוהש טוב לשניהם גם יחד.

עד שנטו הצללים; נטל השיוף צילו והעבירו לצד הגבעה שמנגד. חיך הילד לעצמו וכמעט שעצם עיניו ונרדם, אלא שלפתע קם וירה מן הגבעה והישיר פעמיו והפליג לבית אבא ואמא, והלך.

וממחרת היום, בכואו לבית הספר, פתח המורה את היומן והציין בו ואמר: — היכן היית אתמול?

שתק הילד ולא השיב, כי לא ידע מה להשיב.

— לא צריכים היינו לקבל אותך לכיתה השלישית. — משך המורה קולו ואמר. — ולא די לך בזה אלא שעוד אתה מאחר ומחסיר ימים תמימים.

ובפנותו אל התלמידים:

— ואנחנו למדנו אתמול דברים חשובים. אמה, ילדים, שלמדנו אתמול דברים חשובים?

כל הילדים הניעו בראשיהם והביטו בצפיית זדון לראות מה ייעשה בילד.

— ובכן, — משך המורה, — אשאלך דבר ממה שלמדנו אתמול. אם תדע, הרי שטוב. ואם לאו, אשלחך הביתה; ואת אמך תביא אתך.

וכל הילדים גחכו בהנאה מהמצאת מורם ויטו אוזן.

— ובכן, — הרים המורה קולו והניף שתי ידיו לפניו מתוך שרווליהן הקצרים ועמד עמידת מתנצח, —

הריני שואל אותך מלה אחת, אחת בלבד, אשר הסברתיה אתמול הסבר היטב לכל הילדים. הקשב איפוא. מה זה אופק?

הביט הילד במורהו, נדהם ומשמים, ושתק.

— היודע אתה מה זה אופק או שאינך יודע? — דחק עליו המורה.

— לא, — אמר הילד.

— לך לך, איפוא, לך מכאן. מקומך לא יכירך אצלנו.

ובעוד הילד אוסף את מכשירי הכתיבה שלו אל ילקוטו, הוסיף המורה ושאל בחגיגות:

— מי מכם, ילדים, יודע מה זה אופק?

וכל הידים כולן הורמו כאחת.

ס ב ר ן

לאבא היו משקפי פנסנא, כובע קש שטוח ונוקשה ישוליו צרים, מקל בעל גולת כסף, כרס גדולה וכתפיים רחבות.

היה לו בית חרושת לסבון ביפו, לפני הרבה שנים, ושמה היה הולך בכל כוקר, עובד עם שני פועליו, סועד בין כתלי הבנין הערבי הישן והזור לעת ערב הביתה.

אחד הפועלים היה בעל זקן צהוב ועינים תכולות ושמו שלמה זלמן. הפועל השני היה אדום פנים וצעיר ושמו צלאל והוא היה חבר במפלגת פועלי ציון שמאל.

בערבי חגים היה אבא נותן הענקה מיוחדת לפועליו, אך בבואו הביתה היה אומר ששלמה זלמן ראוי לכך ואילו צלאל ימסור את הכסף למפלגה כדי להדפיס כרוזים נגד בעלי התעשייה.

אבא היה אומר שבעלי התעשייה בונים את הארץ ופועלים כמו צלאל רק מקלקלים. אבל שלמה זלמן הוא יהודי אדוק במצוות ושמה בחלקו.

בכל ערב היה אבא יושב על פנקסיו. אחר כך היה הולך לשוק שבמרכז המסחרי וקונה פירות ודגים מיובשים שהיו מוכאים בארגזים מן הים הכספי.

עסום הכילותיו היה אבא הולך בשעה שמונה וחצי לישיבה בהתאחדות בעלי התעשייה.

היה לאבא בן קטן שהיה חובש כובע צופים ועליו סמל אינדיאני משונה עשוי נחושת. היה אבא נוטל את בנו כלכתו העירה. נכנסים היו יחדו להנויות הפירות ולהנויות הדגים המיובשים. שאלו

בעלי החנויות מה ענין הסמל האינדואני המשונה. הסמיק הבן, ולא ענה. אבל בליבו היה שמח על שהבריות תמהים לסמל והיה עונה לעצמו תשובות מתשובות שונות. פעם ראה עצמו בן שבט אוכלי אדם ופעם — אמריקני שהמית את ראש השבט ונטל את הסמל.

אחר כך היה אבא הולך לישיבה בהתאחדות בעלי התעשייה ובנו הקטן עמו. פרק אבא חבילתיו והניחן על הספסל באולם הישיבות הגדול, הכש את הפנסנא, הסיר את כובע הקש שלו וישב בראש השלחן, כי היה הזקן שבחבורה ובעתון כתבו עליו שהוא הלוי תעשית הסבון בארץ.

אל השלחן הסבו שאר בעלי התעשייה, מהם זקנים שבאו מרוסיה ומפולין ומהם צעירים שבאו אף הם מרוסיה ומפולין אבל דברו עברית והיו מתלכשים כפועלים, ללא פנסנא וללא כובעי קש ולבשרם רק חולצת פסים ששרווליה מופשלים.

בנו הקטן של אבא ישב על הספסל, ליד הקיר, סמוך לחבילת הפירות והדגים המיובשים ולא הסיר את כובע הצופים שלו.

בישיבה דברו רוסית ויהודית. דברו על הסודה הקאוסטית שנתיקרה בזמן האחרון ודברו על סבון מרסיל שמציף את השוק והוא זול יותר.

אבא אמר שסבון מרסיל מציף את השוק מפני שהוא טוב יותר ויעין לחבריו שיתחרו בו בטיב ולא במחיר. הזקנים נענעו לו בראשיהם אבל הצעירים גחכו בינם לבין עצמם ואמרו זה לזה משהו בעברית.

בנו של אבא שמע והבין מה שאמרו הצעירים אבל אבא והזקנים לא הבינו.

אבא אמר שהשומן אשר קנה בשבוע שעבר, בחמשים פחים, היה גרוע ורובו פסולת של מעיים ושיירים של בשר רקוב, לא כחלב שהיו עושים ברוסיה. על כך ענה אחד הצעירים, שהיה עושה חלב ומוכרו לבעלי התעשייה, כי שקר הדבר.

אבא רגז מאד ואמר שהוא מומין את כל הנוכחים לבוא ולבדוק את הפחים במחסן שלו. על כך ענו הצעירים שאין להם זמן לעסוק בחבלים ובבדיקות וכי אבא טופל עליהם כדי שיוכל ללכת ולקנות חלב בוויל אצל הערבים, ושם יעשה כך יפנו לאיגוד תוצרת הארץ ויכריזו חרם על הסבון שלו. על כך ענה אבא ואמר שמעולם לא קנה תוצרת זולה וכי הוא בונה את הארץ.

חזרו הצעירים ואמרו משהו בעברית, בינם לבין עצמם, ובנו הקטן של אבא הבין ודמעות עמדו בעיניו, אבל אבא והזקנים לא הבינו והמשיכו בישיבה ורשמו פרוטוקול.

בשעה עשר כלילה חזרו אבא ובנו הביתה. אבא היה עיף ורגז. הוא החזיק את כובעו ומקלו ביד אחת וביד השניה החזיק בחבילת הפירות. את חבילת הדגים המיובשים מסר לבנו הקטן. ביקש הילד לשאת גם את החבילה השניה אבל אבא סרב והמשיך בדרכו, נושם ונושף, שותק ומטלטל

את כרסו הגדולה ופניו עצבים.

אחר כך באו ימים אשר בהם עבדו בבית החרושת של אבא רק ארבעה ימים בשבוע. אחר כך עבדו רק שלושה ימים. שלמה זלמן היה בא בכל ערב ושואל אם יעבדו למחרת. כשהיה שומע שלא יעבדו היה אומר שגם זו לטובה ושעוד יבואו ימים טובים מאלה.

אבל צלאל היה כועס ואומר לאבא כי סופו של מעמד הקפיטליסטים קרוב. יום אחד חזר אבא מן הישיבה בהתאחדות בעלי התעשייה סר וועף יותר מן הרגיל. הוא לא דיבר דבר אך בנו הקטן ניהש כי סוף סוף הבין אבא מה שאמרו הצעירים בעברית.

למחרת לא הלך אבא לבית החרושת ואמר כי יש בדעתו לנסוע מתל-אביב ולגור במושבה קטנה. הוא אמר כי יש בדעתו שלא ליצר עוד סבון מפני שבעלי התעשייה אינם אוהבים את הסבון ודעתם נתונה רק לבצעם. אבא סיפר כי החלב הגרוע שקנה היה עשוי בידי ערבים, אלא שכמה מבעלי התעשייה הצעירים קנוהו מידי הערבים ומכרוהו לאבא במחיר מופרז. ועוד סיפר שגם מבין הזקנים נמצאו אנשים שעשו יד אחת עם הצעירים ליצר סבון ירוד בטיבו ולהדפיס עליו כתובת „מרסיל“ ולמכור בשוק.

— ומה שאמרו בעברית אתה הכנת, אבא? — שאל בנו הקטן.

— לא, — אמר אבא, — לא שמעתי.

— הם אמרו שאתה כבר זקן ועוד מעט תמות ולא תהיה יושב ראש או יהיה להם יותר טוב, — אמר הילד ופרץ בבכי.

נטל אבא את בנו והושיבו על ברכיו, החליקו על פניו, נשקו ודקרו בויפי שער לחייו שלא גולחו אותו בוקר, ואמר לו:

— אבא שלך איננו זקן כל כך. וסופו של כל אדם למות. אבל אתה, קטני שלי, אתה תקים בית חרושת גדול לסבון, סבון טוב, לא מזויף, ואתה תהיה צעיר וחזק, תדבר עברית ולא יוכלו להלעיג עליך מאחורי גבך. תהיה ראש וראשון לבעלי התעשייה ולא תבוש, לא תבוש באבא שלך. מחה הקטן דמעותיו ושתק.

ימים נקפו והדשים. אבא חזר ופתח את בית מכשל הסבון שלו ושלמה זלמן וצלאל היו כאים פעמיים או שלש בשבוע ומסייעים בידו.

רק לאחר כמה חדשים קיים אבא את דברו ועבר לדור במושבה רחובות. גם שם חזר למכשל הסבון, אלא שהיה עובד לבדו, יומיים שלושה, ומחזר עם סהודתו על החנויות בתל אביב וכמושבות הסמוכות.

הרכה שנים הלפו מאז ועד היום.

אבא מת. טמנו אותו בבית הקברות הישן בתל אביב והתאחדות בעלי התעשייה הדפיסה מודעת אבל בעתון.

ובנו אשר גדל והיה לאיש לא נעשה בעל בית חרושת לסבון. אך לעתים, בשבתו אל המלאכה האחרת אשר לו, הוא מהרהר כי אף על פי כן הריחו מקיים את צוואתו של אביו. לא הסבון לבדו נקי וטהור הוא.

כך מהרהר בנו של אבא וחוזר אל המלאכה שלפניו.